

Forurensning fra landbruk

Gjødselvereforskrifta

Akutt forurensning

Landbruksplastavfall

Statsforvalteren i Nordland

Nordlaanten Staatehaaltoje
Nordlánda Stáhtaháldadiddje

— virker til Nordlands beste

Kommunen er myndighet

- [Gjødselvereforskriften](#) del 3 (bestemmelser om lagring og bruk)
  - Kommunen er myndighet for lagring og spredning
  - Mattilsynet er myndighet for del 2 (bestemmelser om tilvirkning)
  - Forskrifta er hjemlet i jordloven, forurensningsloven, matloven, folkehelseloven
  - Kommunen har myndighet etter forurensningsloven (§ 7) og folkehelseloven (§ 14) til å pålegge tiltak mot ulovlig lagring av gjødsel, eller forurensning fra lagring/bruk av gjødsel, eller fare for helsemessig ulempe fra lagring/bruk av gjødsel
  - Kommunen kan bruke alle virkemidlene i forurensningsloven (pålegg om tiltak, opplysningsplikt, utredningsplikt, tvangsmulkt) og folkehelseloven

Noen av kravene i forskrifta

- Lager må ikke plasseres på flomutsatte områder eller så nær vassdrag, brønn eller vannforsyning at det medfører fare for forurensning.
- Lager for flytende gjødselvarer skal ha tette konstruksjoner i golv, vegger, porter, luker, uttappingsrør, spjeld m.m
- Lager for fast strøblandet gjødselvarer som har flytende overskudd, dvs. mindre enn 25% tørrstoff, skal lagres på tett bunnplate og skjermes med tette kanter. Bunnplaten skal ha fall til sluk og tett oppsamlingskum for sig fra gjødselvarer
- Gjødselvarer med mer enn 25% tørrstoff, og som omdannes under lagringsperioden, kan lagres direkte på bakken. Slike hauger skal skjermes mot overflatevann. Kommunen kan stille krav om skjerming mot nedbør.
- Utendørs drift på talle/utegarder må innrettes slik at gjødsel kan fjernes på en enkel måte fra foringsplasser, hvileplasser og eventuelle trafikkarealer mellom disse. Væskeoverskudd skal samles opp og lagres dersom det kan medføre fare for forurensning.
- Lager for husdyrgjødsel skal ha tilstrekkelig kapasitet slik at gjødsla kan lagres fram til spredning i den tillatte perioden. Lageret må i tillegg ha kapasitet til å oppbevare eventuell gjødsel som måtte ligge igjen i lageret etter siste utkjøring.
- Spredning av gjødselvarer av organisk opphav er kun tillatt i perioden 15. februar til 1. november. Det er ikke tillatt å spre gjødselvarer på snødekket eller frossen mark.

Statsforvalteren veileder kommunen

- Vi er også klageinstans for vedtak kommunen fatter etter både forurensningsloven og folkehelseloven
- Særlig på vårparten kan vi få henvendelser, både fra kommunen, fra privatpersoner, og via LARA

Saksbehandlingsregler

- Pålegg om retting eller tiltak er enkeltvedtak
- Skal varsles (som hovedregel)
- Husk å hjemle og begrunne det
- Husk å opplyse om klageadgang
- Hvis pålegget ikke gjennomføres:
  - Tvangsmulkt må også varsles
  - Opplys om klageadgang i vedtaket
- Vedtakene må være fattet av den som er delegert forurensningsmyndigheten i kommunen

Dispensasjonssøknader

- For eksempel gjødsellageret er fullt – gårdbruker søker om disp til spredning eller disp fra krav til forsvarlig lagring
  - Må være et særskilt tilfelle
  - Andre alternativer må være vurdert
    - Hvis gjødsla må kasseres så er den næringsavfall og skal til lovlig avfallsanlegg
    - Forbudt å deponere flytende avfall – og avfall med TOC over 10 % - så gjødsla kan ikke leveres til deponi – man må forhøre seg om komposteringsmuligheter – hvis den komposteres først så kan den ev. deponeres etterpå.
- Gårdbruker kan søke kommunen om disp fra forskrifta til å enten spre noe gjødsel for tidlig, og/eller lagre utendørs i midlertidig grop
- Kommunen må vurdere om de kan gi disp og ev. på hvilke vilkår
  - Forurensningsfare – avrenning til vassdrag
  - Naturmangfold
- En dispensasjon er også enkeltvedtak

– virker til Nordlands beste

Akutt forurensning i landbruk

- Ikke bare oljeutslipp i havet
  - All forurensning av betydning som inntreer plutselig og som ikke er tillatt i tillatelse eller etter forskrift
  - Utslipp fra olje/spillolje/drivstoff på gården/lager
  - Overfylt gjødsellager med ukontrollert avrenning
  - Ødelagt/sprengt gjødsellager
-
- Skal meldes til 110!

Myndighet for akutt forurensning

- Brannvesenet skal ha melding
- Vurderer aksjon med interkommunalt utvalg mot akutt forurensning (IUA)
- Brannvesenet kobler på Kystverket om nødvendig
- Kystverket er forurensningsmyndighet for slike hendelser – det er de som kan gi pålegg om tiltak/retting her i akutfasen

Nivåene av beredskapsplikt

- Den private aktøren (bonden) har plikt til egen beredskap for mindre hendelser – og har aksjonsplikt – må gjøre det den kan
- Kommunen har plikt til god kommunal beredskap mot mindre tilfeller av akutt forurensning som ikke er dekket av privat beredskap - aksjonsplikt
  - [Forskrift om kommunal beredskap mot akutt forurensning](#)
  - Kommunens beredskap mot akutt forurensning skal etableres gjennom interkommunalt samarbeid (IUA)
  - Den enkelte kommune skal i tillegg etablere en begrenset, lokal beredskap som kan håndtere små hendelser og som sikrer at en førsteinnsats kan igangsettes raskt.
  - Den lokale og den interkommunale beredskapen skal samlet utgjøre kommunens beredskap mot akutt forurensning.
- Statlig beredskap – Kystverket har ansvaret for dette (også på land)
  - mot større tilfeller av akutt forurensning som ikke er dekket av privat eller kommunal beredskap
- Nærmere veiledning om beredskapsnivåene:
<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/forurensning/beredskap-mot-akutt-forurensning/>

– virker til Nordlands beste

Oppsummering akutt forurensning

- Hvis man er i tvil – den som oppdager akutt forurensning skal melde det til 110
- Skal registreres
- Rette myndighet og beredskapsaktør skal vurdere tiltak og oppfølging
- Statsforvalteren kan hjelpe til med vurderinger rundt forurensningsfare og naturmangfold – IUA kan be oss om miljøfaglig bistand

Landbruksplastavfall

- Ny forskrift – kapittel 10a i avfallsforskriften
  - Landbruksplastavfall skal kildesorteres
  - Skal leveres til materialgjenvinning
  - Dokumentasjonsplikt
    - Gårdbruker skal ha kunnskap om og dokumentasjon på årlig mengde landbruksplastavfall som er utsortert og levert til materialgjenvinning – skal tas vare på i minst 5 år og være tilgjengelig på forespørsel fra tilsynsmyndigheten.
  - Statsforvalteren er tilsynsmyndighet
- Utfordringen er kanskje å få avfallet levert til lovlig mottak?
  - Det er leveringsplikt på næringsavfall
  - Forsøpling er forbudt – kommunen er forsøplingsmyndighet

Ressurser

- [Mattilsynets veileder til gjødselvareforskrifta](#)
- [Kommuneundersøkelse \(2013\) – hvordan ivaretar kommunen sin myndighet etter del 3 i gjødselvareforskrifta?](#)
- [Akutt forurensning](#)

- Kontakt:
  - Camilla Risa Haugstad
  - Tilde Nygård